

Titus Maccius Plautus

KOMEDIE
O STRAŠIDLE

Přeložil
JAROSLAV POKORNÝ

ORBIS · PRAHA

1900

I 27304

© Translation Jaroslav Pokorný 1960

333/60

14-1584-60

TELEFONICKÁ FAKULTA

Kaučovníkova ulice

110 00 Praha 3, 7

Právo provozovat tuto hru zadává pouze Československé divadelní a literární jednatelství, Vyšehradská 28, Praha 2, telefon 234620, 235140. Každé chystané představení nutno hlásit tomuto jednatelství, a to nejpozději deset dnů předem.

OSOBY

KYDAL, otrok z venkova
ŠTIPKA, otrok z města
ANIFOUS, syn z dobré rodiny
PUSINKA, flétnistka
TRAJDA, její služka
MILIUS, zlatá mládež
FANFÁRUM, jeho přítelkyně
BAMBULUS, otec rodiny a pán domu
NECHCIGROŠ, lichvář
FIŠKUS, Bambulusův soused
ŠPUNDUS }
KOUMES } Millusovi otroci
PUPÍK, Anifousův otrok

Flamendři a otroci

Dějviště: Athény kolem roku 200
před. n. l.

DĚJSTVÍ PRVNÍ

1.

KYDAL: Tak polez z kuchyně! Lez, darmožroute, a moc se mi tam neškleb u těch hrnců, ty zkázo rodiny! Ven z domu! Počkej co ti jich nandám, až k nám přijdeš na ves! Ven z domu, vylížhrnce! Tos tam zmrz?

ŠTIPKA: Co mi řveš před domem? Copak jsme v lese, krupane jeden? Koukej mazat! Od vrat! Běž na ves, honem! Vrať se, ztrať se, ať se už s tebou nesrazím, sic naraziš!

(Dá mu pohlavek)

KYDAL: Proč mi ji vrazil?

Abys poodrazil.

ŠTIPKA:

KYDAL: Dobře. Však dorazí už živ a zdrav náš starý, kterému jste řádně hnuli pytlíkem, když tu nebyl.

ŠTIPKA:

Zvaníš věci,

co nejsou pravda ani k víře, dřevo: Jde mu hnout pytlíkem, když tady není?

KYDAL:

Ty, ty mně vyčítej, že nejsem z města, ty městský zázraku! Však brzy sám potáhneš na vesnici, ale v kládě v řetězech, za trest šlapat mlýnské kolo anebo tlačit žentour! Jen si dávej, jen s naším mladým na žebráckou hůl přiváděj starého a kaž mu syna! Být samá holka, z noci dělat den, flámovat, vyvádět a navrch živit kdejakou verbež, honit cizí módu — na to vás užije! Tohle ti pán

poručil dělat? Takhle opatruješ
svěřený majetek, když chudák starý
se honí za obchodem? Takhle ničí
pořádný otrok pánův dům a syna?
Koukni, co dělá — to je zkaženost!
A byl to mladík — učiněný poklad,
jak panna cudný, strídmy, přičinlivý.
A dnes je z něho opak. Kde to chyt?
Jen od tebe, ty —

ŠTIPKA: Zatracený moulo,
co je ti do toho, jak já si žiju
a co si dělám? Hlídej venku voly:
Chci žít, pít a holky mít a nosím
na trh svou kůži, viš, a ne tvůj hrb.
KYDAL: Ty hubo drzá!

ŠTIPKA: Ať tě bozi shladí!
Čpí z tebe zapadákov. Česnek, fuj,
prasák a pes a koza.

KYDAL: Co bys chtěl?
Jen když ty vyváníš jak apatyka!
To každý nemůže — Jen ty se cpi
ptáky a rybami a kvícalami —
mně stačí česnek. Dnes je tobě hej
a já si žiju potenku. No neš!
Však dočkám času. Až se vrátí pán,
mě čeká odměna a tebe trest.

ŠTIPKA: Tak tobe žere, že mám já co kousat?
Že já mám blahobyť a ty jsi bit?
Tak to má být! Mně holky, tobě voly.
Mně med a koláče a tobě holí!

KYDAL: Rozsekají tě na řešeto, počkej,
a poženou tě v kládě knutou s ostny
přes město — jen se starý vrátí!

ŠTIPKA: Kdo ti řek,
že ty to nenakoupíš dřív než já?

KYDAL: Já nemám nasloužino jako ty.
ŠTIPKA: Tak prokaž mně tu službu a drž pysk,
ať odc mne si něco nevysloužíš!

KYDAL: A kdy mi pošleš vikev pro dobytek?
Tou snad se necpete. A jestli jo,
tak jen si dejte! Nacpete si nácka,
hejskové, vyvádějte si a pijte,
až puknete!

ŠTIPKA: Dej pokoj! Táhni do vsí!
Nejvyšší čas jít do přístavu koupit
k večeri ryby. Krmení ti pošlu
zejtra — Co ještě chceš, ty galejníku?

KYDAL: Já že jsem galejník? Ty půjdeš na galeje,
a možná, že hned zejtra!

ŠTIPKA: Ledá zejtra!

ŠTIPKA: Dnes mám pré.

KYDAL: Všeho do času! A znáš to:
Odríkaného chleba odjakživa
největší krajic!

ŠTIPKA: Plav už domů, hrome,
a neotravuj mě tu pořád. Plav!
(Odejde)

KYDAL: On vážně jde. Jak hrách když házíš na zeď!
Ach, páni bozi všichni dohromady,
už aby milostpán se vrátil z cest —
tři léta už je pryč — sic dům a statek
a všecínko mu tady probendějí.
Pár měsíců a bude po všem. Půjdu.
Co tady! — Vida — mladý jemnostpán ...
No, ty ses zved! A bývals, pane, chlapec!
(Odejde)

ANIFOUS (*vejde; píseň*):

Premýšlel jsem, hledal, pátral, hádal,
 hlavu lámal, dumal cele dny,
 rozbíral to ze všech stran a hádal,
 čemu je tak člověk podobný.
 V čem bych našel příklad pro člověka,
 co ho nemine a co ho čeká.
 A já říkám — ať to taky znáte —
 mladý člověk je jak nový dům.
 Nechte si to vyložit a dáte
 taky za pravdu mým důvodům:

Stoji domek — pěkný, čistý, nový,
 jenom svítí — jako klíčka dům:
 Svět se sbíhá, ptá se po mistrovi,
 kdekdo říká: „To je unikum!“
 Svět se diví, kdekdo chválu pěje:
 „To chci taky! — Báseň! — Zázrak! — Jeje —!“
 A když najde lajdaák, motovidlo,
 špína usmolený jako švec,
 s línou čeládkou v tom domě bydlo,
 za chvíli je z klícky hambinec.

Přijde bouřka — vítr vezme střechu.
 Prší dovnitř — pán to nespraví.
 Stěny zvlhnou, zdi jsou plné mechu,
 trámy shnijí, zámky zrezaví. —
 Dům je v pekle, z práce halda špíny:
 může mistr za ty zříceniny?
 Ale kdepak! Dokud pánu stačí
 všeho všudy krejcar na správu,
 nehne prstem — to si počká radši,

až mu barák spadne na hlavu. —
 U lidí to máte stejnou situaci:
 Rodiče jim hledí dobrý základ dát,
 vypiplají dítě, vedou synka k práci,
 moresům ho učí, dají studovat —
 Šetrí, škudlí, shání, nic jim není dosti,
 aby vzkvétal ke cti jim i společnosti.
 Na vojnu když musí, hned se strýček shání,
 aby mu tu službu nějak zařídil.
 Rok se s rokem sejde — kluk je k nepoznání.
 Jen je chvíli z domu a teď — jaký byl!

Dokud já jsem mival rodičovskou péči
 — kdepak jsou ty časy! — vzor jsem bývával.
 Teď mě lenost chytia, roupy — škoda rečí!
 Nad hlavou mi střechu dávno nečas vzal.
 A pak mě tou dírou láska zaplavila,
 všechny trámy spláchlá, srdce rozmočila.

V horním patře fičí, vášeň strhla mosty:
 Zvenčí nadělení, vnitřek bez ladu.
 Pryč je dům i statky, pryč jsou česi a činosi!
 vítr odnes jmění, hrom vzal fasádu.
 Zpusť jsem do základů. Už jen zdi se drolí,
 stropy propadají — zkrátka, ruina.
 Nic mě nezachrání. Srdce z toho bolí:
 Kde je moje mládí, kde má nevina!
 Jaký ja byl borec! Jak ja sermovával!
 Kopím, diskem házel, běhal, míčem hrával!
 Kdo si hledal rady, bral mě na exámen,
 v učení jsem vzkvétal, v přísné kázní rost.
 Dřív jsem býval poklad, teď je se mnou ámen:
 A kdo za to může? Moje nemravnosti!
 (*Zůstane stát stranou*)

PUSINKA: To byla lázeň, Trajdo! Prostě rozkoš.
Ledová... Cítím se ti jako nikdy.

Opravdu jako znovuzrozená!

TRAJDA: Tak zavlažino máš! Teď ještě žeň.

PUSINKA: Žeň? Jaká žeň? Co, prosím tě, má lázeň
společného se žní?

TRAJDA: Když je vláha,
je úroda. A když se holka šlechtí,
tak jak by smet.

ANIFOUS (*stranou*):

Venuše už je venku:

Ta vichřice, ta smršť, ta průtrž mračen,
co odnesla mých cudných mravů krov,
podryla pilíře mých pevných zásad
a učinila, že jsem na spadnutí —!

PUSINKA: Co říkáš, Trajdo, sluší mi ty šaty?

Chci být moc hezounká pro svého pána
pro svého Anifouska.

TRAJDA: Co se strojíš?

Když holka je jak ty, jen trochu k světu,
nekouká mužský po šatech — to kouká
po tom, co kouká!

ANIFOUS (*k sobě*):

Hrome, že se vyzná,
potvora v srdcích zachvácených láskou!

PUSINKA: Co takhle?

TRAJDA: Co?

PUSINKA: No přece šaty. Padnou?

TRAJDA: Máš postavičku, že ti padne všecko.

ANIFOUS (*k sobě*):

Za tohle, Trajdo, musí kápnout dárek,

a ještě dnes, ať, hodná bábo, víš,
že nechválíš mou lásku pro nic za nic.

PUSINKA: Dej pokoj! Nelichot mi!

TRAJDA: I ty hloupá!

Mám radši lhát a pomlouvat, než chválit,
když je to pravda? Dám se radši chválit,
a kdyby to i byla lež jak věž,
než zepsout podle pravdy.

PUSINKA: Ne, mám ráda
pravdu, chci slyšet pravdu, nenávidím
prohánost, Trajdo!

TRAJDA: I abys tak ráda
měla ty mne a Anifousek tebe,
jak ti to sluší!

ANIFOUS: Zatračená babo!
Řekne si: „Aby ňebe měl tak rád
tvůj Anifous“ — a říc „abys tak ráda
ty měla jeho“ je jí líno? Nic
ti nedám!

TRAJDA: Divím se ti. Tak jsi chytrá,
taková hlava, takovou máš školu —
a jsi jak děcko.

PUSINKA: Proč? Tak řekni!

TRAJDA: Proto.
On! Pořád jenom on a ostatních si
nehledíš. Paničce, té může stačit
jediný mužský — ale tuhle hoice!

ANIFOUS (*k sobě*):
Bohové! Hřál jsem na svých prsou hada!
Mor ať mě schvátí, jestli já tu babu
hladem a žizní neumorím k smrti
a nevyhodím na mráz!

PUSINKA: S tím mi nechoď!
Radiš mi špatně!

TRAJDA: Kam jsi dala rozum!
Máš ho snad navždycky? Nabaží se tě
anebo zestárneš — a pak tě nechá.

PUSINKA To nečekám.

TRAJDA: Co nečekáš, to přijde
spíš, než co čekáš. Když nechceš, tak nevěř,
Však on tě život naučí. Ba jo!
Podívej se na mne, jaká jsem. A jaká
jsem bývala! Mívala jsem taky
lásku — a jakou! — zrovna jako ty.
Taky jsem držela jen s jedním. Přišla léta,
mně zplesnivěla hlava a můj galán
mě nechal sedět. To tě taky čeká.

ANIFOUS (*k sobě*):
Proč už té babě nevyškrábu oči!

PUSINKA: Za svoje peníze mě vykoupí.
Sám jenom pro sebe, mne samotinkou.
A proto musím patřit jenom jemu.

ANIFOUS (*k sobě*):
Mé krásné nevinátko! To jsem rád,
že jsem se s tebou přived na mizinu!

TRAJDA: Jestli máš o sebe už vystaráno,
jestli víš, že je nadosmrtní tvůj,
drž, pro mne za mne, třeba jen s ním jedním
a dělej dámu!

PUSINKA: Pokud člověk má
pocitivé jméno, potud mívá jmění.
Když to si zachováš, budu mít až dost!

ANIFOUS (*k sobě*):
Vlastního otce radši prodám, drahá
— když bude zapotřebí — než abych tě
nechal třít nouzi!

TRAJDA: A co houf těch druhých,
co do tebe jsou celí žhaví, holka?

PUSINKA: Shoří jak sláma. Dovedu být vděčná.

ANIFOUS (*k sobě*):

Teď se tak dovědět, že otec umřel!

Sám sebe vydědím a udělám
univerzální dědičkou svou Pusi—!

TRAJDA: Vždyť ten tvůj Anifous je skoro na dně.
Dává si, nezná míru, nepočítá.

Kdekoho napájí a krmí, blázen!

ANIFOUS (*k sobě*):

Já ti to spočítám! Máš doměřino:
deset dní nechod ke krmení, babo!

PUSINKA: Jestli chceš o něm mluvit dobře, mluv!

Jestli ho budeš hanět, budeš bita!

ANIFOUS (*k sobě*):

Dát na modlení peníze, co stála,
lip jsem je neuložil. Má mě ráda!
Jsem já to hlava — teď mám advokáta
a ten se za mne bude bít jak lev!

TRAJDA: Zkrátka a dobře: Neznáš, holka, nad něj.

Mám potřebi být kvůli němu bita?

Radši ti kývnu.

PUSINKA: Podej mi ty šperky!

A zrcadýlko — ať jsem upravená,
než přijde drahoušek, můj Anifous!

TRAJDA: Nač zrcadlo? To potřebuje ženská,
až když si uhlává už věk. Ty sama
jsi zrcadýlko — jen se v tobě shlížet!

ANIFOUS (*k sobě*):

Tohle je řeč! Za tohle musí dárek
dnes ještě dostat — jenže Pusi ovšem!

PUSINKA: Sluší mi tak ty vlasy?

TRAJDA: Vždyť jsou tvoje!

ANIFOUS (*k sobě*):

Dřív na nás nenechala suchou nit,
teď se div nerozplyne, jedubaba!

PUSINKA: Teď pudr!

TRAJDA: Načpak?

PUSINKA: Nabílím se trochu.

TRAJDA: Ty pudrem? To je jako kdybys chtěla
nabílit mourem slonovinu, holka!

ANIFOUS (k sobě):

Jak mourem sloní kost? Má vtip, ta bába!

PUSINKA: Tak trochu zdravíčka!

TRAJDA: Dej pokoj! Nedám!

Přemalovávat obrázek, jak ty jsi —
vždyť je to hřích. A v tvém věku se vůbec
nesluší brát si barvy, šminky, pudry
a co dál ještě. Koukni do zrcadla!

ANIFOUS: Ona je libá! Hned bych do něj třísk!

TRAJDA: A tu máš ručník — utři si ty ruce!

PUSINKA: Proč —?

TRAJDA: Jsou ti cítit stříbrem. Ať ten tvůj
si nemyslí, žeš brala od jiného.

ANIFOUS (k sobě):

Viděl tak chytrou kuplířku kdy svět?
Ten nápad se zrcadlem přece sedí!

PUSINKA: Podej mi voňavku!

TRAJDA: Ani mě nenapadne!

PUSINKA: A proč zas to ne?

TRAJDA: Ženská nejlíp voní,
když není vůbec navoněná, holka.
Taková stará radost — navrch huj
a vespod fuj — se zrovna koupe v mastech,
v mazání voňavém a v olejčkách
a pak se pod tím paří, až to čpí
jak škopek splešek ze všech možných sósů:

Čím vlastně zavání, to vědí bozi,
člověk jen ví, že mu trhá nos.

ANIFOUS (k sobě):

Tys taky mazaná — a všemi mastmi!
Řekněte, páni, vy, co jste si vzali
nádavkem k věnu obstarožnou krásku,
že nemá pravdu!

PUSINKA: Plášť a šperky, Trajdo!

A podívej se, jestli mi to padne.

TRAJDA: To není moje starost.

PUSINKA: Ne? Tak čí?

TRAJDA: Povím ti: Anifousa. Ten ti nesmí
koupit nic, co by se ti nelíbilo.
Milenec za zlato a za purpur si
kupuje přízeň holky — jenže, víš,
purpur je na zašminkování stáří
a zlato pro šeredy. Krásná ženská
je nahá krásnější než zabalená
v purpuru — krása kráslí sama až dost!

ANIFOUS (k sobě):

Já už to nevydržím! —
(Vyjde)

Povídám!

Copak tu děláte?

PUSINKA: Chci se ti líbit.

Krášlim se pro tebe.

ANIFOUS: I bez toho jsi krásná.

(Trajdě)

Běž a ty krámy odnes!

TRAJDA (odejde)

ANIFOUS: Pusimečko,

viď, že si spolu dáme sklínku?

PUSINKA: Dáme.

Můžu chtít něco jiného než ty,
můj nejmilejší?

ANIFOUS: Už to slůvko jenom
má cenu dvacet liscí!

PUSINKA: Podívej se,
ať nepředražím — dej mi za ně deset!

ANIFOUS: Vždyť je už más, jen si to spočti, zlato.
Kuplíř vzal třicet za své propuštění.

PUSINKA: Snad mi je nevyčítáš?

ANIFOUS: Leda sobě,
že jsem už dávno na tak dobrý úrok
ten peníz neuložil!

PUSINKA: No a já
nemohu vynaložit svoje vlohy
na něco lepšího, než na to, že mám
ráda jenom tebe.

ANIFOUS: Naše dal má dáti
nam tedy vychází. Más ráda mne,
já tebe zas, a spokojeně oba.
Kdo nám to přeje, ať má přáno taky.
A kdo nám závidí, ať zbankrotí!

PUSINKA: Pojď ke mně na lehátko —
(K otroku)

Umýt ruce!
A přistrč stůl! A přines taky kostky!
(K Anifousovi)
Chceš balzám?

ANIFOUS: Nač? Můj balzámeček je u mne.
A hele, kumpán Milius sem táhne
i s tou svou mispulkou! A celá parta!
Hrom do nich! Jdou si pro svou porci, borci!

4.

(Milius táhne Fanfárum, provázen přáteli
a otroky)

MILIUS (píseň):

Ráno si mě odtud vyzvedněte. A jděte —!
(K otroku, který ho doprovází — mluví)

To říkám tobě, ty mameluku!

(Píseň)

Tam, co jsme byli, je to k nevystání. Hnus,
páni!

Hňup hostitel a pohoštění pod psa — hej
hopsa,

sem za mnou — navštívíme Anifousa! —

(K Fanfárum — mluví)

Jej, ten bude mít radost, až mě uvidí!

(Tercet)

Říkáš, že jsem po-po-pod obraz?

FANFÁRUM:

Jako vždycky. Dej se dohromady!

Kam mi to zas lezeš? Přece tady —!

MILIUS: Na má ňadra! Pojď sem, ať je spás!

FANFÁRUM:

S tebou vždycky!

MILIUS:

Viď, že po mně prahneš?

Tak si mě vem!

FANFÁRUM:

Ať se nenatáhneš!

MILIUS: Jsem tvůj věrný žák, má láska cukrovatá!

FANFÁRUM:

Pozor, ať se nerozplácneš před ty vrata
dřív než spolu zalehneme k stolu!

MILIUS:

Nech mě padnout!

FANFÁRUM: Hned!
MILIUS: Na tebe láskou!
FANFÁRUM: Když padneš ty, padnem dolů spolu.
MILIUS: On nás někdo zvedne.
FANFÁRUM: Na mol zase —!
MILIUS: Na mol — do, re, mi, fa, —
FANFÁRUM: Nepreraz se!
Dej mi ruku!
MILIUS: Chyť mě, povídám!
FANFÁRUM: Jdem!
MILIUS: Kam?
FANFÁRUM: Neviš nakonec?
MILIUS: Už to mám! Jdem domů strojit flám!
FANFÁRUM: Semhle jdem!
MILIUS: Je — moje řeč! — —
ANIFOUS (*k Pusince*): Hned jsem tu zpátky. Přivítám je oba.
A načnem to! Můj nejmilejší hosti —!
PUSINKA: Když to tvé „hned“ je ale vždycky doba —!
MILIUS: Jste doma?
ANIFOUS: Bodejť!
MILIUS: Anifous a kost!
Tě zdravím! Bůh tě natřes!
ANIFOUS: Bozi s vámi!
Odkud se neses?
MILIUS: Odkud namazaní.
ANIFOUS: Fanfárum, tak hni se trošku!
K stolu! Sem pojd', na lenošku — ! —
Tu máš víno. Dej mu napít!
MILIUS: Ani za nic. Já už spím.

FANFÁRUM: To mě vůbec nepřekvapí.
Co já jen mám dělat s ním!
ANIFOUS: Bav se sama. Nech ho spát.
(*K otroku*)
Stůl nám připrav! — K pohárům! —
Dej sem víno kolovat! —
První pije Fanfárum! —

DĚJSTVÍ DRUHÉ

1.

ŠTIPKA (vejde. K sobě).

Bůh Jupiter se rozhod, že mě zkrátka přivede do hrobu, a Anifousa, mladého pána, se mnou. Důvěra je fuč, naděje nám pláchla, sama spása nás nespasí. Jen přijdu do přístavu, sype se hora smůly. Pán se vrátil a se Štipkou je amen. — Chce si někdo vydělat obstojných pár lotů stříbra? Kdo chce jít za mne na skřípec? Tak kde jste, kriminálníci, bití jako žito, žoldněři, co se za tři nové denně pikami dáte v šturmech prošpikovat, až jste jak cedník! Hřivnu, hřivnu stříbra tomu, kdo za mne první vleze na kříž a nic víc na něm nechci, na mou duši, než aby si dal dvakrát přibít ruce a dvakrát nohy. Potom at si přijde a vysázím mu tvrdé na dlaň! — Hrome! Já smolař! Proč už radši horempádem neběžím domů!

ANIFOUS (k své společnosti):

Přišlo pohoštění!

Štipka se vrátil. —

(K Štipkovi)

Kde máš ryby, chlape?

ŠTIPKA: Ty, Anifousi —

ANIFOUS: Copak?

ŠTIPKA: Já a ty —

ANIFOUS: Jaképak já a ty?

ŠTIPKA: Jsme oba v bryndě.

ANIFOUS: Co —?

ŠTIPKA: Tatiček se ráčil vrátit z cest.

ANIFOUS: Co? Co to slyším!

ŠTIPKA: Máme zkrátka utrum.

Tatiček přijel, říkám!

ANIFOUS: Nepovídej!

A kde ho máš? Tak přece mluv!

ŠTIPKA: Je tady.

ANIFOUS: Kdo ti to říkal? Kdo ho viděl?

ŠTIPKA: Ja.

Na vlastní oči jsem ho viděl.

ANIFOUS: Hruža!

A co teď já?

ŠTIPKA: Ještě se ptej! To vidím:

Jsi pod obraz a muchluješ se s holkou.

ANIFOUS: Sám jsi ho, Štipko, viděl?

ŠTIPKA: Spolehni se,

já jsem ho viděl.

ANIFOUS: Zaručeně?

ŠTIPKA: Bodejť!

ANIFOUS: Ouvej — je po mně, jestli je to pravda!

ŠTIPKA: Nač bych ti lhal?

ANIFOUS: Ty, Štipko, co mám dělat?

ŠTIPKA: Uklidit! Všecko dát do pořádku!

Kdo to tu tluče špačky?

ANIFOUS: Milius

ŠTIPKA: Zatřep s ním, Fanfárum!

FANFÁRUM:

Vstaň, Miliusi!

Hej, Miliusi, vzbud se!

MILIUS: Já jsem vzhůru.

Tak nalej!

FANFÁRUM:

Vstávat! Anifousův otec
se vrátil!

MILIUS:

Na zdraví! Ať žije otec!

ANIFOUS: Právě, že otec žije, chudák já
jsem synem smrti!

MILIUS:

Jste to familie!

ANIFOUS: Vstaň, probohatěprosím! Táta přijel!

MILIUS: Tvůj táta? Tak ať honem jde zas pryč!
Co nám sem leze?

ANIFOUS:

Táta přede dveřmi,
já stříknutý a kumpánů a holek
dům plný. Co si počnu? To je jako
jít kopat studnu, když ti krk už vysch!

ŠTIPKA:

Podívej, už zas zvašnul. Vstávej!

ANIFOUS:

Jářku!

Táta je přede dveřmi! Vstávej, táta!

MILIUS:

Táta? Sem bačkory a utluču ho!
Do zbraně, občané!

ANIFOUS:

Mlč! Ty mě, chlape,
přivdečš do hrobu!

FANFÁRUM:

Buď radši zticha!

ŠTIPKA: Chyťte ho za křídlo a šup s ním dovnitř!

MILIUS: Hrom do vás, skety, podejte mi smeták —
království za smeták — a smetu vás!
(Je odveden do domu)

ANIFOUS:

Se mnou je konec!

ŠTIPKA:

Odvahu! A klid!
Já to dám do pořádku.

ANIFOUS:

Už je po mně!

ŠTIPKA: Tak dáš už pokoj? Říkám, že to spravím.
Až páchne tatik do vrat, dám mu lekci,
že pojede jak švec a na sto honů

se domu vyhne. Dovnitř, panstvo, šup!
Ty krámy vezte s sebou!

ANIFOUS:

tadyhle s těmi? — Co si počnu

ŠTIPKA:

Co si počneš? Totěz,
s holčičkami odjakživa.

FANFÁRUM:

Poslyš,
my radši půjdem —

ŠTIPKA:

Škoda každé kapky!
Jen pijte klidně vevnitř!

ANIFOUS:

Když ho slyším,
jsem strachy zpocený jak myš!

ŠTIPKA:

Tak dost už
těch lamentací! Dáš si říct?

ANIFOUS:

Tak mluv!

ŠTIPKA:

Do domu, holky! Alou!

FANFÁRUM:

Uděláme
ti všecko, nač si vzpomeneš.

ŠTIPKA:

Jen aby! —
A teď dávejte pozor! Zavřít dům,
a uvnitř nikdo ani muk!

ANIFOUS:

Vpřed, Štipko!

ŠTIPKA:

Tak jako by sem bůhví kolik let
nepáchla lidská noha.

ANIFOUS:

Dobře.

ŠTIPKA:

Ať mi
tam nikdo ani nehlesne, až starý
zatluče u vrat!

ANIFOUS:

Ještě něco?

ŠTIPKA:

Bodejť!
Klíč od domu mi pošli. Zamknu zvenčí.
ANIFOUS: Jestli mč, Štipko, nezachrániš ty,
mám po všech vyhlídkách!
(Anifous odejde s Pusinkou a Fanfárum)

ŠTIPKA: Když teče do bot,
záleží málo na tom, kdo je pán
a kdo je kmán. Chlap, co nemá v prsou
za grešli kuráž, svede uličnictví,
než řekneš švec. Jenomže kdo má rozum,
kouká se z motanice, kterou spískal
se zdravou kůží dostat bez následků
a nekazit si život ani za mák!
A proto, Štipko, koukej, ať to klope!
Ať vylezeš z té panské patálie
co možná bez urazu!

PUPIK (vyjde)

STIPKA: Co tu chceš,
Pupíku?

PUPIK: Pán posílá klíč.

STIPKA: No dobře.
Tak jdi už!

PUPIK: Dává se ti poroučet,
abys prý nezapomněl prohnat tátu,
kdyby chtěl dovnitř.

ŠTIPKA: Vyříd' mu, že pustím
na něho hrůzu, že si jaktžživ už
netroufne ani mrknout na svůj dům
a práskne do bot, oči navrch hlavy!
Dej sem ten klíč a zastrč vrata zevnitř,
já zamknu zvenčí.

PUPIK (zajde)

ŠTIPKA (zamkne): Tak — teď ať si přijde!
Bařtipán jeden! Ať si troufne, jářku,
a za živa mu zahraju teď kousek,
že líp dědovi ani o funuse

nebudou hrát! Schovám se za roh číhat
a jak sem vleze, pověším mu na nos
bulika dřív, než napočítá pět!

2.

BAMBULUS (vejde, provázen nosiči):

Neptune, panebože, děkuju ti,
žes ještě jakž takž živého mě pustil
domů z té plavby! Jestli já si jakživ
vzpomenu ještě do tvých vod ti páchnout,
máš plně právo dohonit, cos zmeškal
a utopit mě jako kotě! Fúj!
Vickrát tě nechci vidět! Na mou čest!
Pryč ode mne! Cos mělo dostat, moře,
to ze mně dostalos!

ŠTIPKA (k sobě):

To byla chyba!
Neptune, takováhle příležitost
a tys ji propás!

BAMBULUS: Po třech letech cest
se trmácím až z Egypta. No, naši
budou mít radost.

ŠTIPKA: No, a kdyby přišla
zpráva, žes zhebnul, to bys teprv koukal!

BAMBULUS: Zamčeno? Ve dne? Zaklepu. Hej, vy tam!
Je někdo doma? Jářku, otevřete!

ŠTIPKA (k němu):

Kdo si to tady troufá přiblížit se
k našemu domu?

BAMBULUS: Vida ho — můj otrok.
Sem, ke mně, Štipko!

BAMBULUS:

Co? Já ti nerozumím.

ŠTIPKA:

Strašná vražda
spáchaná před mnoha a mnoha lety.

BAMBULUS:

Před lety?

ŠTIPKA:

Právě. Ale teprv teď
se na to přišlo.

BAMBULUS:

Jaká vražda? Koho
kdo zavraždil? Povídej, honem, honem!

ŠTIPKA:

Pán domu zahrdlil v tom domě hosta.
Jestli se nepletu, tak zrovna ten,
co ti dům prodal.

BAMBULUS:

Ten že spáchal vraždu?

ŠTIPKA:

No. Sebral hostu peníze a pak
zakopal nebožtíka tady v domě.

BAMBULUS:

A jak jste přišli na to podezření?

ŠTIPKA:

Všechno, všechno se dovíš. Dávej pozor:
Jednou

tvůj syn byl u známého na večeři.

A když se vrátil, lehli jsme si. Spíme —

Já, jako z udělání, jsem ten den
zapomněl sfouknout lucernu. A v tom ti,
zarve jak tur —

BAMBULUS:

Kdo? Anifous?

ŠTIPKA:

Pst! Poslyš!

A povídá, že k němu ve snu přišel
ten nebožtík.

BAMBULUS:

Tak jenom ve snu?

ŠTIPKA:

Ve snu.

Poslouchej dál; a povídá mi, že mu
ten mrtvý řek —

BAMBULUS:

To jako ve snu?

ŠTIPKA:

Bodejt!

On za ním bude asi chodit ve dne,
když přes šedesát let už leží v hlině!
Jsi někdy vážně mamlas, Bambulusi!

BAMBULUS:

Já už jsem zticha!

ŠTIPKA:

Pst! A dávej pozor.

co řek ten mrtvý: „Host jsem, ze zámoří,
Kamdrdas je mé jméno. Na ten dům
mám dekret, bych tu strašil věky věkův.
V podsvětí pro mne není umístění,
umřel jsem mimo stanovený pořad.
Sešel jsem se světa zlou proradností.
Hostitel, hlad, mě pro pár zlatek zabil
a bez funusu pohřbil v tomhle domě.
Ten práh je proklet. Bydlí tady zločin.
Stěhuj se odtud! — A co přišlo potom —
za rok by nebyl vyprávění konec!

BAMBULUS:

Pst! Tiše!

ŠTIPKA:

Bozi, co se to zas děje?

BAMBULUS:

Tam uvnitř vrzly dveře!

ŠTIPKA (volá dovnitř):

Tuhle pán,

pán tady klepal!

BAMBULUS:

Krev mi tuhne v ziačn!

Za ziva mě chce odnést do podsvětí!
(Ramus uvnitř)

ŠTIPKA (k sobě):

Takhle mi spletou celý koncept! Stejně
mám strach, že se to všechno provalí!

BAMBULUS:

Ty, Štipko, co si to tam špitáš?

ŠTIPKA: Probohy, honem od vrat!
BAMBULUS: Ale kam?
ŠTIPKA: Tak uteč taky!
ŠTIPKA: Proč bych já měl utéct?
HLAS (zevnitř): Já dávám mrtvým pokoj.
ŠTIPKA (do domu): Štipko! Štipko! —
Máš rozum? Neřvi! —
(Nahlas)
To jsem nebyl já,
já na ty dveře netlouk!
HLAS (zevnitř):
ŠTIPKA (do domu): Prosím tebe —!
Drž hubu!
BAMBULUS: S kým se bavíš do těch vrat?
ŠTIPKA (do domu): Zmiz!
BAMBULUS: Proč jsi celý zjevený? Ty, Štipko,
s kým ses to bavil?
ŠTIPKA: Tos mě volal ty?
Já už měl vážně hrůzu, že si duch
jde pro mne za trest, že jsi třískal do vrat —
A proč tu stojíš dál a nedáš nic
na to, co říkám?
BAMBULUS: Co mám dělat?
ŠTIPKA: Uteč,
ať se neohlídni, zahal hlavu!
BAMBULUS:
ŠTIPKA: A proč ty neutikáš taky?
Já
dám mrtvým pokoj.

BAMBULUS: Hm. Já vím. A proč
ses před chvilkou tak vylekal?
ŠTIPKA: Ty — o mne
se nestarej, vím nejlíp, co mám dělat.
A koukej mazat co nejrychlej pryč —
křič k bohům o pomoc a ber se za své!
BAMBULUS: Bohové — pomozte mi —
(Uteče)
ŠTIPKA: Pod drn, dědku!
Rekněte, pánibozí, na svou čest:
že jsem dnes vyved kousek — jedna radost!

DĚJSTVÍ TŘETÍ

1.

LICHVÁŘ: Psi život! Ještě jaktěživ jsem neměl tak bídné obchody jak tenhle rok! Od rána do večera sháníš v trhu zákazníka — a nikdo ani groš si nechce půjčit na obstojný úrok!

ŠTIPKA (*k sobě*):

Tys mi tu scházel! Teď si ještě přijde lichvář, ten škrtá, kterému jsme dlužní peníze, za které náš mladý koupil tu křehotinku. Buď mu udělám škrt přes rozpočet, nebo na nás všechno vybreptá tátovi. — Tak jdem — je čas! A rozum do hrsti!

(*Vidí přicházet Bambuluse*)

Náš starý, hrome!

Už je tu zas? Mám strach, že na to káp! Nezbyvá, než s ním promluvit. Fuj, jsou to zas vyhlídky! Jo, není nad to, mít svědomí čistounké jak alabastr!... Prostě si vymyslím zas nový zmatek, když už to jinak nejde. — Jemináčku, odkudpak zase?

BAMBULUS: Odkud? Od člověka, co mi dům prodal.

ŠTIPKA: Přeptal ses ho na to, co jsem ti vypravoval?

BAMBULUS: Bodejť ne! Řek jsem mu všechno, do puntíku.

ŠTIPKA (*k sobě*):

Bác ho!

A teď jsem se svou násobilkou v koncích!

BAMBULUS:

Co si to žbrbláš, Štipko?

ŠTIPKA:

Ale nic!

Tak říkáš, že jsi s ním už o tom mluvil.

BAMBULUS:

To tedy mluvil. Od plíc!

ŠTIPKA:

A co on?

Priznal tu věc s tím hostem?

BAMBULUS:

Všecko popřel!

ŠTIPKA: Popřel to?

BAMBULUS:

Slyšels: Popřel!

ŠTIPKA (*k sobě*):

Bodejť ne! —

A vůbec nic ti nepřiznal?

BAMBULUS:

Setsakra!

Kdyby mi něco priznal, tak to řeknu! —

Co myslíš, že s ním teď mám dělat?

ŠTIPKA:

Vezmi

si na to soudce —

(*k sobě*)

ale takového,

co do puntíku uvěří mým plkům — a žaluj ho a máš to doma.

LICHVÁŘ (*k sobě*):

Ale —!

I heleme se, Anifousův sluha!

Úrok mi neplatí a dluh mi taky nechtějí vrátit...!

BAMBULUS (*k Štipkovi*):

Kam zas letíš?

ŠTIPKA:

Ale —

mám tady řízení. —
(K sobě)

Já nejsmůlovatější
smolař všech smolařů, co na mě bozi
kdy zanevěřeli! Zrovna teď sem leze,
před naším starým! Jsem tu v dvojím ohni.
Nic naplat, musím k němu.

LICHVÁŘ: Koukněme se —
rozběh se ke mně. Penízky jdou! Sláva!

ŠTIPKA (k sobě):
A on se ještě směje! Máš tak čemu! —
(K lichváři)

LICHVÁŘ: Zdravíčko, Nechcigroši! Jak se máš?
LICHVÁŘ: Pozdrav tě! Co mé penízky, mluv, copak?

ŠTIPKA: Fuj, posituro! Já do tebe chlebem,
ty do mne kamenem?

LICHVÁŘ: Ten chlap je dutý!
ŠTIPKA: Ten chlap má čenich! Z ruky by moh hádat!

LICHVÁŘ: Nech si ty cavyky!
ŠTIPKA: Mluv, co tu chceš?

LICHVÁŘ: Kdepak je Anifous?
ŠTIPKA: No — jaktěživ

sis ještě nevybral tak vhodnou chvíli!
LICHVÁŘ: Proč myslíš?

ŠTIPKA: Sem pojď!
LICHVÁŘ (hlasitě):

Kdy dostanu úrok?
ŠTIPKA: Já vím, máš krásný hlas. Tak dost, už neřvi!

LICHVÁŘ: A budu hulákat!
ŠTIPKA: Ty — udělej mi

teď něco k vůli!
LICHVÁŘ: Tobě k vůli? Já?

A copak?
ŠTIPKA: Jdi zas domů!

LICHVÁŘ: Ani nápad!
ŠTIPKA: Jdi, povídám, a k poledni zas přijď!

LICHVÁŘ: A dostanu své úroky?
ŠTIPKA: No zdali!

LICHVÁŘ: Mám já se darmo plahočit sem tam?
Počkám až do poledne prostě tady.

ŠTIPKA: Jdi domů, chlape! Ztraceně, jdi!
LICHVÁŘ: Až zaplatíte úrok! Taháte mě

zbůhdarma za nos!
ŠTIPKA: Už toho mám dost!

Jdi po dobrém anebo —!
LICHVÁŘ: Ať mě hrom!

Plaf, tvrdé na dlaň, sic vás, na mou duši,
rozkřičím v celém městě!

ŠTIPKA: Jen si řvi,
když tě to těší!

LICHVÁŘ: Chci jen své, svůj úrok!
Podvádíte mě kolikátý měsíc!

Jesli tě obtěžuju, zaplať — půjdu,
a víc neřeknu slovo!

ŠTIPKA: Tam si vem
svůj kapitál!

LICHVÁŘ: Chci od vás napřed úrok!
ŠTIPKA: Štěníce protivná, co ječíš? Přišel

ses na nás vytahovat? Co bys nechtěl?
Kdo není dlužen, nemusí nic platit.

LICHVÁŘ: Vy ze mi nejste dlužní?
ŠTIPKA: Ani chlup

si nemůžeš vzít! Máš strach, aby pán
neutek z města pro tvůj úrok? Dá ti

celý tvůj kapitál!
LICHVÁŘ: Já žádný nechci!

Chci napřed úrok!
ŠTIPKA: Neobtěžuj, chlape!

Nic si tu na nás nevyhrdlíš. Myslíš, že jediný náš věritel jsi ty?

LICHVÁŘ: Chci úrok! Úrok! Zaplatte mi úrok!
Dejte mi moje peníze! Mé právo!
Můj úrok!

ŠTIPKA: Úrok sem a úrok tam!
Klapačko! Neznáš nic, než ustavičně mlít úrok, úrok, úrok! Viděl svět kdy horší obludu než tebe?

LICHVÁŘ: Klej si
a nadávej mi! Tím mě neodstrašíš.

BAMBULUS (*k Štipkovi*):
Co se tu handrkuješ? Jaký úrok na tobě chce?

ŠTIPKA (*k lichváři*):
Pán domu se nám vrátil z cest — zaplatí tvůj celý úrok a celý kapitál. Tak neotravuj!
Tak počkej!

LICHVÁŘ: Jen když dá — já беру!

BAMBULUS: Štipko?
Co žvaníš?

ŠTIPKA: Copak?

BAMBULUS: Kdo to je? Co chce?
Co to má pořád s Anifousem? Začpak ti nadává jak klukovi? Tak ven s tím!
Co jste mu dlužní?

ŠTIPKA: Prosim tě, tak poruč,
ať penězi už někdo zacpe chřtán
tě pijavici!

BAMBULUS: Co říkáš, že mám —?

ŠTIPKA: Vem peníze a dej mu zacpat hubu!

LICHVÁŘ: Když penězi, tak klidně zacpat hubu!

ŠTIPKA: Vidiš ho, vydrhiducha? Na mou čest:

Nenajdeš věru nad lichváře horší pohanu lidstva!

BAMBULUS: On mě nezajímá.
Chci vědět, o jakých to mluví částkách.
Povídej!

ŠTIPKA: Anifous mu dluží sem tam nějakou maličkost.

BAMBULUS: A kolik?

ŠTIPKA: Řekněm
čtyřicet tisíc.

BAMBULUS: Pro tebe je, chlape,
čtyřicet tisíc maličkost? A úrok?

ŠTIPKA: Čtyřicetčtyři tisíc — dohromady je diuh i s úrokem.

LICHVÁŘ: Tak, na vlas tolik!
A ani o halír víc nechci.

ŠTIPKA: Skoda — měl bys!
Zavřeli by tě pro podvod a lichvu
a byli bychom z bryndy venku. — Pane,
řekni mu, že mu zaplatíš, ať táhne!

BAMBULUS: Já mu mám říct, že zaplatím?

ŠTIPKA: Jen řekni!

BAMBULUS: Já?

ŠTIPKA: To se ví! Kdo jiný? Jen to řekni!
Prosim tě, slib mu to a notovo! Dej na mne!

BAMBULUS: Napřed mi řekni, co jste udělali
s takovou spoustou peněz?

ŠTIPKA: Uložili.

BAMBULUS: Když jste je uložili, tak je vraťte!

ŠTIPKA: Anifous za ně koupil dům.

BAMBULUS: Co — dům?

ŠTIPKA: Dům.

BAMBULUS: Ale, koukněme se — Anifousek se potatil: Už dělá do obchodu! Dům říkáš?

ŠTIPKA: Dům. A víš ty vůbec jak?

BAMBULUS: Jak bych moh vědět?

ŠTIPKA: Juj!

BAMBULUS: Co?

ŠTIPKA: Neptej se mě!

BAMBULUS: Copak je, ven s tím!

ŠTIPKA: Učiněný palác!

BAMBULUS: Kluk zatrolený, má se k světu! Poslyš — kolik ho stál?

BAMBULUS: Byl za fatku. Jak hrad a stál ti zrovna tolik tisícovek, co máme my dva dohromady lei. A musil složit v hotovosti pouhých čtyřicet tisíc. Nu, a tuhle ten nám na to půjčil. Chápeš to? Hned jak nás v našem domě postihla ta rána, jak jsem ti říkal, koupil nový dům.

BAMBULUS: To si dám líbit!

LICHVÁŘ (se k nim vrací): Bude poledne!

ŠTIPKA (k Bambulusovi): Zbav se ho, prosím tě, než se nám zvedne žaludek!

BAMBULUS (k lichváři):

Mladíku! Já jsem pán v domě!

LICHVÁŘ: A zaplatíš mi?

BAMBULUS: Přijď si ke mně zítra! Dost času!

LICHVÁŘ: Když mi zaplatíte zítra, je všecko v pořádku. (Odejde)

ŠTIPKA (k sobě):

Setzatra — pukni, otropa! Málem nezbylo z mých klíček, co za nehet by vlezlo. Neznám horší špíny a lumpy, než tu peněžnickou čeládku!

BAMBULUS: Poslechni — a v které čtvrti zakoupil Anifous ten dům?

ŠTIPKA: A hrome! Už jsem zas v kaši!

BAMBULUS: Slyšels, co se ptám?

ŠTIPKA: Hned! — Jak se zatra, jmenoval ten chlapík, co nám ho prodal...!

BAMBULUS: Vzpomeň si!

ŠTIPKA (k sobě):

Co teď?

Plácnu mu prvního, co mi ho slina přinese na jazyk. Náš soused má dům k pohledání. Lež má krátké nohy — tak nač má chodit daleko? Co přijde shůry, to v apatyce nekoupíš!

BAMBULUS: Tak už sis vzpomněl?

ŠTIPKA (k sobě):

Hrom ho, chlapa, zab — a tebe teprv! —

(K němu)

Vždyť to byl náš soused.
tadyhle Fiškus odnaproti!

BAMBULUS: Poslyš —
je to s tím vsecko v pořádku?

ŠTIPKA: Když vrátíš
lichváří peníze, tak je. Když ne,
přijdeme o dům. A co, pane, říkáš
tomuhle místečku?

BAMBULUS: No — polohu má
báječnou, jenom jak vypadá tam zevnitř. •
Zaklep tam, Štipko, ať jde někdo ven!

ŠTIPKA (k sobě):
Tohle je konec! Teď nevím, co na to.
Sotva se vyhnu úskalí, hned nová
záplava otázek mnou praští zpátky.
Co teď? Jsem v pasti!

BAMBULUS: Zavolej mi, Štipko,
někoho z domu, ať nás provede.

ŠTIPKA: Uvnitř jsou ženské. Musíme se zeptat,
jestli teď neobtěžujem.

BAMBULUS: No baže!
Jdi — co se patří, to se patří — jestli
nejdeme nevhod. Já tu počkám venku.
(Poodejde)

ŠTIPKA (sám):
Takhle mi, zatracený dědku, zhatíš
kdejaký plán. Výborně — soused Fiškus
jde zrovna vhod ven z domu. Prozatím se
stáhnu sem do zálohy. Svolám v duchu
válečnou radu. Neztratím s ním slovo,
než budu vědět, kudy z bryndy ven!

2.

FIŠKUS (píseň):

To byl oběd! Pošušňání!
Rok jsem se tak nenajed!
Moje si jak z udělání
dala dneska záležet.
Ale potom! Povídá mi:
„Konečně jsme, starý, sami!“ —
Ouvej! Jak když ukrajuje!
Moh jsem vědět — řas ji vem —
když mi takhle podstrojuje,
co má, baba, za lubem!

„Pojď si schrupnout!“ — je jak divá.
„Odpočiň si!“ — spral tě kat!
Zdraví, ženo, neprospívá,
po obědě chodit spát.
Zaludek pak špatně tráví,
múra ve snu tlačí naň —
Plách jsem přes dvůr ze šatlavy.
Teď tam vevnitř řádí, saň!

ŠTIPKA (zpěv):

Ten mazec večer! Nepřej si to, jaký!
A budeš špatně jíst — a spát pak taky!

FIŠKUS (píseň):

Ať to beru jak to beru:
Mor je za ženu si brát
mohovitou votiperu —
pak už nechceš chodit spát.
Přimo se ti hnusí spaní,
jako mně teď: radši bloumám
venku po ulicích, páni,
než bych si leh chvílku doma. —

Nevím, panstvo, jaké ráčí
vaše dámy zvyky mít.
Já jen vím — a to mi stačí —
že teď budu doma bit.

ŠTIPKA (zpěv):

Až teď dostaneš svůj díl
za to, žeš jí utek odsud,
nesváděj to na svůj osud —
slízneš, co sis nadrobil.

(Dialog)

A teď je řada na mně, vzít si dědka
pořádne na pašká. Ten nápad sedí...
Teď dohrát jen ten vypráskaný kousek,
a bude po výprasku. Štipko — k dílu!
(K Fiškusovi)

Fiškusi — pánibozi s tebou!

FIŠKUS: Štipko —
i nápodobně.

ŠTIPKA: Jak se vede?

FIŠKUS: Ale —!

Děkuju za opiání. Co zas tropíš?

ŠTIPKA: Za ruku tady držím nejlepšího
člověka v městě.

FIŠKUS: To tě šlechtí, že máš
k člověku úctu.

ŠTIPKA: Pane — komu čest,
tomu čest.

FIŠKUS: Věcná škoda, že já držim
za ruku darebáka. No tak, kdy to bude?

ŠTIPKA: A copak chceš?

FIŠKUS: Pst! To, co tam ti vevnitř.

ŠTIPKA: Co myslíš?

FIŠKUS: Však ty rozumíš! Tak dělej!

Jsme přece na světě jen jednou. Člověk
chce ještě něco užít, ne?

ŠTIPKA: Jo tak —!

Myslíš tu naši zábavu tam v domě?

FIŠKUS: Máte vy život! Samé víno, mlsky,
vybrané ryby, pane —!

ŠTIPKA: Bejvávalo!

Potlouklo, Fiškusi. Je po legraci.

FIŠKUS: Neříkej!

ŠTIPKA: Jak když utne. A jsme v koncích!

FIŠKUS: A dodnes vám to všechno vycházelo!

ŠTIPKA: To vycházelo. Žili jsme a tyli.

Kde jsou ty časy! A teď dobrý vítr
opustil naši lodku.

FIŠKUS: Co se stalo?

Jak je to s vámi?

ŠTIPKA: Pod psa.

FIŠKUS: Cože?

ŠTIPKA: Loď

se potápí.

FIŠKUS: Tak mluv!

ŠTIPKA: A já jsem na dně.

FIŠKUS: Co?

ŠTIPKA: Na naši loď narazila jiná
a bác ho, do nás!

FIŠKUS: Podívej se, Štipko,
já zadarmo nic nechci.

ŠTIPKA: Podívej se —
naš starý přijel.

FIŠKUS: Napřed karabáčem,
pak do želez a pak tě zaručeně
dá ukřižovat.

ŠTIPKA: Probohytěprosím,
ani muk před ním!

FIŠKUS: Co bych já mu říkal?
Co on to potřebuje vědět?

ŠTIPKA: Sláva tobě,
má spáso!

FIŠKUS: Tys mi čistý chránělec —!

ŠTIPKA: Tak abych vysypal, proč mě náš starý
posílá k tobě —

FIŠKUS: Poslechni — už větrí
Bambulus něco o tom dopuštění?

ŠTIPKA: I co tě napadá!

FIŠKUS: A synátora
si ještě nevypůjčil?

ŠTIPKA: Září blahem.
Je učiněná pohodička. Jasno,
dává se poroučet a snažně prosí,
jestli si může prohlednout tvůj dům.

FIŠKUS: Ten není na prodej.

ŠTIPKA: No to vím taky.
Náš staroušek chce ale v našem domě
přistavět ženské pokoje a lázeň
a k tomu zahradu a sioupořadí.

FIŠKUS: Co ho to popadlo?

ŠTIPKA: Chce Anifousa
co nejdřív oženit a kvůli ženské
je potřebí prý trochu větší byt.
Nějaký stavitel — no, já ho neznám —
moc prý mu vychválil ten tvůj dům zevnitř.
Tak on si to chce odkoukat. Prý slyšel,
že ty máš v domě vzdýcky stín a chládek,
ať prazi, jak chce.

FIŠKUS: To to uhád! Může
být všude chládek, já mám výheň. Slunce
mi stojí od východu do západu

u vrat jak exekutor, nikde stín,
vlez třeba do studně!

ŠTIPKA: Když nemáš stín,
snad máte aspoň stínky.

FIŠKUS: Neotravuj!
Povídám, jak to vypadá.

ŠTIPKA: Tak afsi!
Náš starý to chce vidět.

FIŠKUS: Pro mne, za mne!
Když najde něco podle svého gusta,
jen ať si u nás klidně vezme míru!

ŠTIPKA: Tak už ho můžu zavolat?

FIŠKUS: I třebaš! —

ŠTIPKA (sám):
Světapán Alexandr Maccedonský,
řečený Veliký, a Agathoklés
prý svedli slavné skutky. To je toho!
Ti byli dva, já dělám divy sám.
Osedlal jsem si oba dědky, pane!
Není tak zlé to nové živobytí...
Kdejaký mezkař mívá svého mezka
od toho, aby nosil jeho náklad,
já mám dva pány. Naložit jim mohu
co si jen zámánu.
(Dívá se za Bambulusem)
Mám svého dědka
zas zapřáhnout? I třebaš! — Hyjé, starý!
No, Bambulusi!

BAMBULUS: Co je? Kdo mě volá?

ŠTIPKA: Tvůj věrný otrůček.

BAMBULUS: Tak odkud, odkud?

ŠTIPKA: Odtamtud, kams mě poslal. Všecko všudy
jsem vyřídil.

BAMBULUS: A cos tam, prosím tebe,
tak dlouho dělal?
STIPKA: Dědek neměl čas.
Musel jsem čekat.
BAMBULUS: Jako vždycky. Tebe
si poslat pro smrt!
STIPKA: Mám jen jedny ruce.
A vůbec; nemůžu být na dvou místech
najednou. Musel bych se rozkrájet!
BAMBULUS:
Tak co je?
STIPKA: Můžeš jít a prohlédnout si,
co se ti líbí.
BAMBULUS: Odveď mě tam!
STIPKA: Čekám
snad já a zdržuju?
BAMBULUS: Jdu s tebou — vyraž!
STIPKA: Fiškus je doma. Sám tě na zápraží
přivítá, ale náladu má bídnou,
že Anifousovi dům prodal.
BAMBULUS: Pročpak?
Najednou!
STIPKA: Chtěl by, abych Anifousa
přemluvil, ať mu prý dům vrátí.
BAMBULUS: Tuhle —!
Každý si schraňuje svou úrodučku.
Kdybychom my se koupí napálili,
on by nás asi pustil ze závazku!
On zrovna! Co je doma, to je doma.
V obchodě neznám bratra!
STIPKA: Nezdržuj už!
BAMBULUS:
Tak do toho!

STIPKA: Pojď, tadyhle ho máš.
Fiškusi, přiveď jsem ti hosta.
FIŠKUS: Bambulusi —
no, to mám radost, že ses vrátil zdrav!
BAMBULUS:
Fiškusi, bozi s tebou!
FIŠKUS: Říkal Stipka,
že si chceš prohlédnout prý tenhle dům.
BAMBULUS:
Jestli tě neobtěžuju.
FIŠKUS: I kdepak!
Klidně si prohlížej, co chceš.
BAMBULUS: A posiyš,
tvé ženské uvnitř —
FIŠKUS: Prosím tebe, ženská!
Na tu se vykašli! Jdi, jako doma!
BAMBULUS (k Stípkovi):
Jaképak „jako“?
STIPKA (stranou k Bambulusovi):
Nepřipomínej mu,
že dům už patří nám, vždyť přece vidíš,
jak smutné po nás kouká.
BAMBULUS: Pravda, pravda.
STIPKA: Tak ani zmínku o tom! Myslíl by si,
že se mu vysmíváš, jak špatně prodal.
BAMBULUS:
Máš do puntíku pravdu, Stipko. Člověk
má přece taky srdce v těle. —
(K Fiškusovi)
Můžu?
FIŠKUS: Jdi, prohlížej si klidně, co kde chceš!
BAMBULUS:
Děkuju mockrát, to jsi hodný.

FIŠKUS: Proším.
Rádo se stalo.
ŠTIPKA (*k Bambulusovi*): Podívej — co říkáš
tomuhle vchodu? A to sloupořadí!
BAMBULUS: Docela hezky vypadá.
ŠTIPKA: A tuhle,
ty veřeje! Ten matriál! Ta síla!
BAMBULUS: Jaktěživ neviděl jsem lepší panty!
FIŠKUS: To byla taky sumička, zač byly!
ŠTIPKA (*k Bambulusovi*): Slyšíš ho? Říká „byla“, „byly“. Vážně —
div se nám nerozpláče!
BAMBULUS: Začpak byly?
FIŠKUS: Zač? Považ — za tři tisíce. A dovoz
jsem nepočítal.
BAMBULUS: Jak tak na to koukám,
jsou vlastně mnohem horší, než se zdálo
na první pohled.
ŠTIPKA: Co ti na nich vadí?
BAMBULUS: Podívej dole: oba čepy celé
prolezlé červotočem.
ŠTIPKA: Nakáceli
to dříví v špatnou dobu, to je chyba.
Kapánek přetřít smolou spraví všecko.
Ten kousek dělal mistr, žádný břídil!
A co ty spáry tuhle?
BAMBULUS: Vidím, vidím.
ŠTIPKA: Jak jsou tu spáreny!
BAMBULUS: Co žvaníš?

ŠTIPKA: Myslím,
jak zapadají jedna do té druhé.
Tak stačí ti to?
BAMBULUS: Čím víc na to myslím,
tím víc se mi to zamlouvá.
ŠTIPKA: Co říkáš
tomuhle obrázku, jak jedna straka
oškubává dva krkavce?
BAMBULUS: Já žádný
takový nevidím.
ŠTIPKA: Já jo. Dva staří
pitomí krkavci tu jsou a straka
strídavě dobe do obou: sem koukni
a uvidíš tu straku. Už ji vidíš?
BAMBULUS: Říkám ti: nevidím tu žádnou straku.
ŠTIPKA: Tak koukni se tam u vás, jestli aspoň
nepoznáš ty dva krkavce.
BAMBULUS: Vždyť říkám:
žádného ptáka nevidím.
ŠTIPKA: Jo, staří —
na špičku nosu už si nevidíš!
BAMBULUS: Stačí, co vidím, a to se mi líbí.
FIŠKUS: A copak teprv vevnitř!
BAMBULUS: Spravne. Hnedie
se na to podíváme.
FIŠKUS (*volá do domu*): Sem pojd', chlapče!
Provedeš tady pána po stavení.
(*K Bambulusovi*)
Moc rád bych s tebou, ale mám teď zrovna
nějaké pořízení na tržišti.

BAMBULUS:

To je můj průvodce? Ten toho svede,
kluk vyvedená! Ten mi leda něco
sám provede, než aby mne tu proved!

FIŠKUS: I co tě vede!

BAMBULUS: Vede, nevede!
Prohlédnu si dům sám.

FIŠKUS: Jak chceš.

BAMBULUS: A jde se!

ŠTIPKA: Dej pozor na psa!

BAMBULUS: Tak jdi napřed, Štipko!

ŠTIPKA (*do domu*):

Kšc! potvoro! Tak lehni! Mám tě praštit?
Hektore, zalez, nebo k čertu --!

FIŠKUS: Ale,

ta nekouše. Jdi klidně! Naše čuba
nic nedělá. — Tak já jdu na tržiště! —

BAMBULUS:

Děkuju ještě jednou za laskavost.
A dobré pořízení! —

FIŠKUS (*odejde*)

BAMBULUS: Toho psa ať
odvedou pro jistotu od vrat, Štipko,
i když nekouše.

ŠTIPKA: Nic neudělá.

Podívej, jak se klidně natáh.

BAMBULUS: Jdu!

A ty — hned za mnou!

ŠTIPKA: Bodejť ne! Hned
v patách!

DĚJSTVÍ ČTVRTÉ

1.

ŠPUNDUS (*píseň*):

Je to tak a nejináče:
Nevinnost je hezká věc,
jenomže strach z karabáče
líp tě chrání nakonec.

Troup a blázen, na mou věru,
troufalosti kdo se chyt.
Přivede se do maléru.
Na lid musí prisnost být!

Že bys plách z té mizerie?
Já si koukám chránit hřbet.
Chytnou tě a pán ti vryje
lásku k sobě na zadek!

Já si šetřím zdravou kůži:
Když se člověk s chutí tuží,
na druhé jen přší rány,
ale mne z nich nezasáhne
ani kapka, páni!

Jak si pána uděláš,
takového ho pak máš:
Špatný otrok krobiána,
ale dobrý otrok pána
prostě k pohledání.

Horší spřež než u nás v domě
není kolem dokola:
probenčí, co můžou, hrome,
ale zkus je zavolat,
ať jdou pánu naproti —
spustí. „Vlez nám na záda!
Chceš se venku nažrat? Jdi —
vždyť tě známe, neřáde!“

To má člověk za svou snahu:
Teď abych šel pána z tahu
odvést domů sám.
Ale až to ráno zjistí
počkejte, vy rabulisti,
co slížete ran!

Mně je bližší můj než váš hřbet,
to je jistá věc:
na mne padne sotva nitka
na vás býkovec.

2.

(Duet)

KOUMES *(vejde)*:
Spundusi! Stůj! Zpátky domů!
Co tvá práce? K dílu, syp!

ŠPUNDUS: Dej mi pokoj!

KOUMES: U sta hromů,
na mne ohrnuješ pysk?
Darmožroute! Nenažranče!

ŠPUNDUS: Co nadáváš darmožroutů?

KOUMES: Protože sám pro kus žvance
lezeš pánu do chomoutu!

ŠPUNDUS: Nemel! To je moje starost!

KOUMES: Hřebínek ti nějak narost,
že si sedíš, pane bože,
hezky v teple.

ŠPUNDUS: Povídali!
Až je mi z něj horko.

KOUMES: Cože?

ŠPUNDUS: Zadek z toho bydlá pálí!

KOUMES: Mlč, ty šejdíři, sám s chutí
si s ním razíš kapitál.

ŠPUNDUS: Tvůj jedák mě nepřinutí,
abych se tu s tebou pral.
Pán mě přece zná.

KOUMES: No zdali!

Polštář, po kterém se válí!

ŠPUNDUS: Střízlivý bys mluvil jinak!

KOUMES: Mám tě vystát, když jsi špína?

ŠPUNDUS: Nech těch řečí a pojď pánu
naproti sem na večeri,
chlape špatná!

KOUMES: To je krámů!

Pusť mě zatlouct u těch dveří! —

Otevřte! Hej! Kdo jste kde jste!

Sic roztrískám vrata! Lezte! —

Nikde nikdo. Ani zdání.

Ti jsou asi udělaní! —

Pozor, napni uši, oči,

ať nás něco nezaskočí —

(Bouchnutí vedle v domě)

(Štipka s Bambulusem vychází z Fiškusova domu)

ŠTIPKA: Co říkáš — byl to dobrý obchod?
 BAMBULUS: Zdáli!
 Báječný! Jedinečný!
 ŠTIPKA: Nepřeplatil
 snad Anifous ten dům?
 BAMBULUS: I co tě vede!
 Byl bratru zadarmo!
 ŠTIPKA: Tak ujde?
 BAMBULUS: Ujde! —
 Je ohromný!
 ŠTIPKA: Co pokojičky ženských?
 A co ten portál?
 BAMBULUS: Prostě k pohledání,
 nenajdeš v městě výstavnější.
 ŠTIPKA: Vždyť jsem
 sám změřil s Anifousem u všech domů,
 chrámů a staveb portály —
 BAMBULUS: No a —?
 ŠTIPKA: Je ze všech nejširší.
 BAMBULUS: Ach, božíckové,
 tohle je obchůdek! Kdyby mi dneska
 dávali dvě stě tisíc za ten dům,
 já bych je nevzal.
 ŠTIPKA: I kdybys je chtěl vzít,
 já bych to nepřipustil.
 BAMBULUS: Zlatý chlapec!
 Ten mi tu hospodařil — jedna radost!
 ŠTIPKA: A já ho k tomu vedl. Já mu řek,
 aby si šel vypůjčit u lichváře
 a zaplatil to.

BAMBULUS: Baže! Tos to trefil!
 Jste dlužni jenom osmdesát tisíc?
 ŠTIPKA: Víc ani krcjcar.
 BAMBULUS: Dneska je má mít!
 ŠTIPKA: To tedy musí, aby nám tu nevznik
 zas nový propletenec. Dej je sem,
 a já mu zaplatím.
 BAMBULUS: Co? Tobě? To bych
 to chytil!
 ŠTIPKA: Moh bych já se opovážit
 třeba jen z legrace tě vodit za nos?
 BAMBULUS:
 A moh bych já se opovážit, klacku,
 třeba jen na chvíli tě pustit s očí?
 ŠTIPKA: Napálil jsem tě někdy, co ti patří?
 BAMBULUS:
 Protožeš neměl příležitost. To je
 má zásluha a ne tvá ctnost. Jsem dncšní,
 abych tě pustil ze řetězu?
 ŠTIPKA: Bodejt!
 Doceła moje řeč!
 BAMBULUS: A teď syp na ves
 a pošli mi sem Anifousa!
 ŠTIPKA: Rozkaz!
 BAMBULUS:
 A ať se s tebou okamžitě vrátí
 ze statku ke mně do města!
 ŠTIPKA: Už běžím! —
 (K sobě)
 A teď se potichoučku zadní brankou
 vplížím k té bandě. Řeknu jim, že vzduch
 je konečně zas už čistý. Tak, a dám jim
 k lepšímu, jak jsem dědka vystrnadil!
 (Odejde)

ŠPUNDUS (*ke Koumesovi*):
No to jsem blázen: žádný brňkot, žádná
muzika jako dřív. Jak po vyměnění!

BAMBULUS (*k sobě*):
Co je zas tohle? Co ti chlapi chtějí
u mého domu? Co tam kouká dovnitř?

KOUMES (*tluče do vrat*):
Zaklepu ještě jednou. — Povídám ti,
otevři, Štipko! Dělej!

BAMBULUS (*k sobě*): Co se děje?

KOUMES: Tak otevřeš už jednou? Přišli jsme si
vyzvednout Miliusa!

BAMBULUS: Co tu chcete?
Proč tady bouríte?

ŠPUNDUS: Co strkáš nos
do toho, do čeho ti tu nic není?

BAMBULUS: Co — mně že do toho nic není?

ŠPUNDUS: Hrome —
jsi od mravnostní stráže, abys strkal
do cizích věcí prsty, uši, oči? —

BAMBULUS: Vždyť je dům prázdný!

ŠPUNDUS: Anifous ho prodal?

BAMBULUS: Povídám čistou pravdu. A co vy tu
mate co delat, co?

ŠPUNDUS: Náš mladý pán
tu pije.

BAMBULUS: Váš pán tady pije?

ŠPUNDUS: Bodejť!

BAMBULUS: Nech si ty vtipy, synku!

ŠPUNDUS: Na mou duši!
Jdem si ho odnést.

BAMBULUS: Koho —?
Koho? Pána.
Kolikrát to mám opakovat?

BAMBULUS: Synku,
nikdo tu nebydlí. Jsi hodný chlapec,
— já aspoň myslím — tak mi přece věř!

ŠPUNDUS: Dej pokoj! Copak nebydlí v tom domě
Anifous, kmoře?

BAMBULUS: Bydlíval tu, kdysi.
Dávno se odtud odsíchoval.

KOUMES (*stranou k Špundusovi*): Zkrátka:
má švába na mozku.

ŠPUNDUS (*k Bambulusovi*): I co tě nemá!
To by se býval musel vystěhovat
dnes nebo včera. Jinak ručím za to,
že bydlí tady.

BAMBULUS: K smíchu! Šestý měsíc
tu nikdo není.

KOUMES: Chytá se tě fantas!

BAMBULUS: Mne?

KOUMES: Tebe!

BAMBULUS: S tebou nemluví, tak táhni!
(*K Špundusovi*)
Nikdo tu, synku, nebydlí.

ŠPUNDUS: I bydlí!
Dnes, včera, předpředčirem a předpředčirem
a ten den předtím jak by smet. Co tatík
odjel, tři dny tu neminuly, aby
nebyl tam u nich flám — a jaký!

BAMBULUS: Co to tlacháš?

ŠPUNDUS: Povídám: ani tři dny bez přestávky
si nedal pokoj od hostin a pitek,
od děvek, tanečnic a od šumařek.

BAMBULUS:

Kdo ze to tropil?

ŠPUNDUS: Anifous — kdo jiný?

BAMBULUS:

Či Anifous?

ŠPUNDUS: Ten, co se jeho táta
jmenuje, myslím, Bambulus.

BAMBULUS (*k sobě*): Ach bozi!
Jestli má pravdu, to je rána! —
(*K Špundusovi*)

Dáí,

ať už vím všecko. Tak ten Anifousek
— ať už je, klacek, či je — si v tom domě
s tvým pánem dává do lebedy?

ŠPUNDUS: Dává.

BAMBULUS:

Jsi hloupější, než vypadáš. Tos zapad
po cestě do hospody, vid', a v džbánku
utopil poslední svůj rozum?

ŠPUNDUS: Co tě nemá!

BAMBULUS:

Co? Popletl sis ulici a dům.

ŠPUNDUS: Mne budeš učít! Znáš to tu jak doma.
Bydlí tu Anifous, syn Bambulusův,
co potom, co mu tatík odcestoval
do světa za obchodem, vykoupil
flétnistku z otroctví.

BAMBULUS: Co? Kdože?

Anifous?

ŠPUNDUS: Správně. Pusinku.

BAMBULUS: A zač?

ŠPUNDUS: Za třicet.

BAMBULUS: Set?

ŠPUNDUS: Ne, tisíc.

BAMBULUS: Vykoupil ji . . ?

ŠPUNDUS: Za třicet tisíc.

BAMBULUS: Třicet tisíc stála
ta darebnice Anifousa?

ŠPUNDUS: Stála.

BAMBULUS:

A pak ji pustil na svobodu?

ŠPUNDUS: Pustil

BAMBULUS:

A co mu otec odjel za obchodem,
flámuje pořád s tím tvým pánem?

ŠPUNDUS: Pořád.

BAMBULUS:

A tadyhleten dům si koupil?

ŠPUNDUS: Kdepak!

BAMBULUS:

A vyplatil ten lotr sousedovi
čtyřicet tisíc závdavkem?

ŠPUNDUS: To nevím.

BAMBULUS:

Fuj, tys mi dal!

ŠPUNDUS: Já? On dal tátovi!

BAMBULUS:

Dal!

ŠPUNDUS: Poslyš, ty jsi přítel jeho otce?

BAMBULUS:

Máš pravdu — jeho otec, to je dneska
hotový bankrotář!

ŠPUNDUS: Těch třicet tisíc
je pakatel, když spočítáš, co probil.

BAMBULUS:

Zahrdlil otce!

ŠPUNDUS:

Jeho pravá ruka
je otrok Štipka, vypráskaný lotr,
doved by probendit i zlatý důl.
No, chudák tatík! Že bys nad ním brečel.
Až se to všechno doví, šlak ho trefí!

BAMBULUS:

Jestli je tohle pravda —!

ŠPUNDUS:

Nač bych lhal?

Mám já to zapotřebí?

KOUMES

(u vrat):

Vy tam, sákryš,

tak otevřte už jednou!

ŠPUNDUS:

Co tam tlučeš?

Vevnitř už není jistě ani noha.

Odtáhli zase někam jinam. Pojď,
a přepláme se po nich. Za mnou!

KOUMES:

Jde se!

BAMBULUS:

Snad nejdeš odtud —?

ŠPUNDUS:

Tobě se to mluví!

Jsi svobodný. A to ti chrání záda.

Mně chrání hřbet jen bezpečnost a píle.
(Koumes a Špundus odejdou)

4.

BAMBULUS:

Jsem zkrátka na hromadě. Darmo mluvit!
Jak to tu poslouchám, já nejel jenom
z domova do Egypta — jel jsem pouští
na konec světa. Teď nevím, kde jsem. —

Já na to přijdu! Jde sem ten,
co od něj syn dům koupil. — Odkud?
(vejde): Z trhu.

FISKUS

A teď jdu domů.

BAMBULUS:

Bylo na náměstí
dnes něco nového?

FISKUS:

To bylo.

BAMBULUS:

Copak?

FISKUS:

Co? Viděl jsem tam nebožtíka.

BAMBULUS:

Jdi mi —!

FISKUS:

No, zbrusu nového. A zrovna
ho nesli z domu. Byl prý ještě teplý.

BAMBULUS:

Já tě —!

FISKUS:

Co sháníš zprávy?

BAMBULUS:

Vždyť jsem právě
dorazil z ciziny.

FISKUS:

Jsem zadaný dnes —
nespoléhej se, že tě pozvu k jídlu.

BAMBULUS:

Děkuju, jako by se stalo.

FISKUS:

Zítřka,
jestli mě nepozve dřív někdo jiný,
velmi rád přijdu na obědek k tobě.

BAMBULUS:

Děkuju, jako by se stalo. — Poslyš,
Fiskusi, pojď sem jestli nespícháš.

FISKUS:

No prosím.

BAMBULUS:

Od Anifousa jsi dostal
čtyřicet tisíc — aspoň pokud já vím.

FISKUS:

Co? Ani vindru. Aspoň pokud já vím.

BAMBULUS:

Tak od otroka Štipky.

FÍŠKUS: Teprv nic!
BAMBULUS: Dostal jsi přece zálohu.
FÍŠKUS: Co blázníš?
BAMBULUS: Fíškusi, já že blázním? Ty jsi blázen, když spoléháš, že zapíráním smažeš tu koupi se světa.
FÍŠKUS: Jakoupak koupi?
BAMBULUS: Co jsem byl za hranicemi, syn s tebou uzavřel obchod.
FÍŠKUS: Se mnou? Jaký obchod?
BAMBULUS: Co tys byl pryč? Tvůj syn? A kdypak, kdypak?
FÍŠKUS: Vždyť jsem ti dlužen osmdesát tisíc!
BAMBULUS: Já o nich nevím. Ale když jsi dlužen, tak mi je vysol! Slovo dělá muže a později bys mi je třeba upřel.
FÍŠKUS: Já ti je neupírám. Máš je dostat. Ty ale nezapírej, žeš už dostal čtyřicet tisíc!
BAMBULUS: Prosím tě, tak dost už!
FÍŠKUS: Řekni mi, proč by Anifous mně dlužil čtyřicet tisíc?
BAMBULUS: Povídal mi Štipka, že od tebe prý koupil tenhle dům za osmdesát tisíc.
FÍŠKUS: On že koupil dům ode mne?
BAMBULUS: Tak pročpak jsi mě nechal prolézat celé stavení?
FÍŠKUS: Tvůj otrok

povídal, že chceš oženit prý syna a musíš prý mu přestavět váš dům.
BAMBULUS: Já že chci stavět?
FÍŠKUS: On to aspoň říkal.
BAMBULUS: Se mnou je konec! Tohle je má smrt! Sousedo, dochází mi dech. Je po mně!
FÍŠKUS: Štipka ti něco udělal?
BAMBULUS: Ten rošťák! Všchno mi udělal! Mne nestydatě celý den vodí za nos!
FÍŠKUS: Nepovídej!
BAMBULUS: Už je to, jak ti říkám. Celý den mě tu vodí za nos. Hrome! Ale ty mi musíš teď pomoci!
FÍŠKUS: Prosím tě, co chceš?
BAMBULUS: Pojď honem odtud — k tobě domů!
FÍŠKUS: Dobře.
BAMBULUS: Půjč mi své otroky — a každému dej pořádný býkovec!
FÍŠKUS: Hned, hned to bude!
BAMBULUS: A mezitím ti povím, jaké kousky tu se mnou dneska ztropil, uličníku! (Odejdou)

DĚJSTVÍ PÁTÉ

1.

ŠTIPKA: Chlap, co se bojí, sotva to s ním začne vypadat nazadmo, nemá u mne zblo ceny — a to ještě vůbec nevím, co znamená to „zblo“. Mne pán hnál na ves, abych mu přived synáčka. A já to tuhle uličkou vzal k zadní brance. A přes zahradu touhle myší dírou, v pořádku, bez ztrát jsem z obležení vyvedl mužské, ženské, zkrátka celou tu rotu zevnitř. Sotva jsem se s nimi odpoutal od nepřítele a stáhl do předem připravených pozic, ihned rozhodl jsem se svolat zasedání všech zde přítomných mazavků. A oni mě pošlou pryč, pryč k jiným úkolům! — Mám za všechny nést kůži na trh. Ale —! Udělám to, co každý, jak mu začne pořádně hořet púda pod nohama: přilévá olej do ohně a fouká, aby mu neuhas. Náš starý beztak co nevidět prohlédne ty kličky a všecko praskne. Štipko, do roboty! Co to? Tam u souseda vrzly dveře. bambulus! Vida — to je náhodička! No, poslechnem si, s jakou přišel, děda!
(Ustoupí)

BAMBULUS

(s *Fiškusovými otroky*):
Zůstaňte tady na prahu! Až křiknu,

ať jste hned venku! Nezapomeňte ho pořádně svázat! Počkám přede dveřmi na toho svého uličníka, co mi maloval straky na vrbě — a počkej, jak zmaluju já tbe!

ŠTIPKA (k sobě): Už to prasklo.
Potopa přišla. Teď se, Štipko, drž!

BAMBULUS (k sobě):
Ten ouhoř! Musím lovit zchytra — pěkně s udičkou zabalenou do návnady a nahodit mu vlásek. Jako kdybych o ničem neměl ani zdání...

ŠTIPKA (k sobě): Moulo!
Takový kabrňák se v celém městě už druhý nenajde. A něco tobě chtít namluvit, ty mudrci, je totěz, co mluvit do dubu. — Tak k němu půjdu.

BAMBULUS (k sobě):
Teď kdyby mi tak přišel —!

ŠTIPKA (k němu): Panc, jestli náhodou hledáš mne, tak já jsem tady.

BAMBULUS:
Vítám tě, Štipko! No tak, co je?

ŠTIPKA: Naši
se vracejí už ze vsi. Anifous přijde co nevidět.

BAMBULUS: Jde zrovna vhod.
Poslechni, ten náš soused je ti lotr!

ŠTIPKA: A co ti udělal?

BAMBULUS: Řek, že vás nezná.

ŠTIPKA: Tohle že řekl?

BAMBULUS: Jaktěživ prý od vás neviděl ani krejcar.

STIPKA: To jsou vtipy!
BAMBULUS: Proč?
ŠTIPKA: Nemoh zapřít, co je čistá pravda!
BAMBULUS: Zapřel, a zaručeně, že kdy prodal Anifousovi dům.
STIPKA: No tohle! Zapřel snad i ty peníze?
BAMBULUS: A odpřisáhne mi kdykoliv, kdy budu chtít, že žádný dům neprodal a nevzal za něj vindru.
STIPKA: Nestyda!
BAMBULUS: Taky jsem řekl.
ŠTIPKA: A co on?
BAMBULUS: Dá mi své otroky — a jako svědky mám si je o tom vyslechnout — prý třebas i na mučení.
STIPKA: To ti neudělá!
BAMBULUS: A to mi udělá!
STIPKA: Tak hned s ním k soudu!
BAMBULUS: Hned ti ho najdu. Počkej na mné — Zůstat!
STIPKA: Zkusím, co uznám za vhodné. Víím svoje.
ŠTIPKA: Půjč mi ho, chlapíka! Poruč mu, ať se ihned vzdá vlastnictví!
BAMBULUS: Chej napřed vzít na paškál jeho otroky.
STIPKA: No jistě!
BAMBULUS: To musíš!
BAMBULUS: Mám je zavolat? Co říkáš?

STIPKA: Hned pro ně pošli! Jdi, a já tu zatím obsadím tenhle oltářík.
(Vleze na něj)
BAMBULUS: A pročpak?
STIPKA: Že se ptáš! Náboženství prikazuje, že stíhaný je pod ochranou boží. Když utek na oltář. Ty přece chceš vyslychat jeho otroky — a oni utečou do bezpečí! Když tu sedím, máš jistotu, že nepláchnou.
BAMBULUS: Jeď dolů!
STIPKA: Ani mě nenapadne.
BAMBULUS: Povídám ti — pryč z toho oltáře!
STIPKA: A pročpak?
BAMBULUS: Proto. To se mi právě hodí, aby všichni utekli před výslechem. Beze svědků spíš soused prohraje.
STIPKA: I dej s tím pokoj!
BAMBULUS: Zbytečně všechno zmotáš. Znáš to přece, jak ošidňoučká věc je každý soud.
STIPKA: Povídám, sem pojd'! Musíme se ještě o něčem poradit.
STIPKA: Já můžu radit odtud, a líp: mám v sedě usudlejší rozum. A vůbec: s posvěcených míst má člověk osvícenější nápady.
BAMBULUS: Pojd' sem a žádné vtipy! Podívej se na mne!
STIPKA: Já koukám.
BAMBULUS: Vidíš?

ŠTIPKA: Vidím. Kdyby teď
mezi nás dva vlez chudák někdo třetí,
zašel by hlady.

BAMBULUS: Cože?

ŠTIPKA: Na zádém si
nevezme ani tohle —! Nemáme si
co vyčítat.

BAMBULUS: Jsem v koncích!

ŠTIPKA: Copak, copak?

BAMBULUS: Ty jsi mě přelhal!

ŠTIPKA: V čempak?

BAMBULUS: Vytřel jsi mi
pořádně zrak!

ŠTIPKA: Tak aspoň dobře vidíš.

A copak tedy vidíš?

BAMBULUS: Vytřel jsi mi
i mozek z hlavy. Ale já, ty lumpe,
jsem všechny vaše lumpárny už prohléd
až do kořene — a co do kořene:
už i s tím kořenem!

ŠTIPKA: A kdyby hrom bil!
Živého mě dnes odtud nedostaneš!

BAMBULUS: Obložím oltář roštím, zapálím to
a vyčoudím tě!

ŠTIPKA: Nech to radši! Stačí
mi, že jsem vypečený. Upečený
být snad už nemusím.

BAMBULUS: Já na tobě dám příklad
celému světu!

ŠTIPKA: To se ti tak líbím,
že si mě bereš za příklad?

BAMBULUS: Sám řekni,
jakého syna jsem ti tady nechal,
když jsem jel z domova —?

ŠTIPKA: Měl ruce, nohy,
a na nich prsty, uši, oči, krk —

BAMBULUS: Na něco jiného se ptám!

ŠTIPKA: No právě —
a něco jiného ti říkám, ne? —
Podívej, jde sem přítel tvého syna,
Milius. Můžeš se mnou před ním sjednat
a dojednat, co tě snad ještě trápí.

2.

MILIUS (*vejde; k sobě*):
Sotva se člověk prospí po opici,
přiletí Anifous a vykládá mi
jak se mu táta vrátil z cest a Štipka
ho vodí za nos. Teď se hrozně bojí
tátovi na oči a zrovna mne si
vybere z celé společnosti, abych
vyprosil s dědkem příměří! — A vida,
tuhle ho zrovna máme!
(*K Bambulusovi*)

Bambulusi,
zdravičko! To je radost, že ses vrátil
v pořádku domů! Přitei, že musíš
dnes ke mně na večeři!

BAMBULUS: Miliusi,
buď zdrav! A co té večere se týče,
děkuji pěkně.

MILIUS: Snad mi nedáš košem?

STIPKA (*k Bambulusovi*):

Prosím tě, přijmi to! A jestli nechceš,
obětuju se místo tebe.

BAMBULUS:

Budeš

se ještě smát?

STIPKA:

Že půjdu místo tebe?

BAMBULUS:

Nepůjdeš nikam! Dám tě ukřižovat,
jak ti to patří.

MILIUS:

Nech ho být a slib mi,
že večer přijdeš!

STIPKA:

Slib mu to a jdi!

MILIUS (*k Stipkovi*):

Prosím tě, proč ses schoval na ten oltář,
ty pytlí neštěstí?

STIPKA:

Pán sotva přišel
a začal na mne pouštět hrůzu!
(*K Bambulusovi*)

Řekni,

co jsem ti udělal! Tak suďte si mě!
Tady máš rozhodčího. Prosím, mluv!

BAMBULUS:

Žaluju, žes mi zkazil syna.

STIPKA:

Dobře.

Přiznávám, že tu hejřil, že si holku
vykoupil z otroctví a vypůjčil si
peníze od lichváře a pak probil.
Nu a? Co jiného tu odjakživa
dělají synáčkové z dobrých rodin?

BAMBULUS:

Fuj, před tebou si musím dávat pozor!
Řečníku jeden mazaný!

MILIUS:

Jen klid

a nech mě rozhodnout!

(*K Stipkovi*)

Vstaň, posadím se

na soudnou stoličku.

BAMBULUS:

Tak! Vejm ten případ
pořádně do ruky!

STIPKA:

Pr, v tom je háček!
Napřed mi zaruč, že mě nezahrdlí,
jen odtud slezu!

BAMBULUS:

Čert vzal dluh a flámy!
Ale že já tu sloužil pro legraci
otroku —!

STIPKA:

To se povedlo a to mě
ze všeho nejvíc hřeje. Ve svých letech.
plesnivče, bys už dávno mohl mít rozum!

BAMBULUS:

Co mám teď dělat?!

STIPKA:

Jestli kdo z tvých známých
náhodou píše pro divadlo, chyť ho
a svěř se mu, jak podával si tě tu
tvůj vlastní otrok. Přineseš mu námět
na frašku k pohledání!

MILIUS

(*k Stipkovi*): Mlč už chvílku
a pusť mě k slovu!

BAMBULUS (*k Miliusovi*):

Co ty tomu říkáš?!

MILIUS:

Především, co se týká Anifousa:
víš, že jsme přátelé. Teď utek ke mně
a bojí se ti na oči, když spískal
to všechno, co už víš. Tak už mu odpusť
ty klukoviny! Přece je tvůj syn
a mládí ať se vydovádí! Všecko
co proved, to jsme nadrobili spolu.
My za to můžem všichni. Dluh a úrok.

ty peníze, co stálo ho to děvče,
ti zaplatíme, abys neměl škodu.

BAMBULUS:

Lepšího řečníka si nemoh vybrat.
Ať přijde, všechno odpuštěno. Ať si
milkuje, bouří, i když já jsem tady:
jen když se aspoň stydí, že mi probil
mé peníze!

MILIUS: A jak se stydí!

ŠTIPKA: Pán

už dostal milost. Tak — a co teď se mnou?

BAMBULUS:

Uvázat! Spráskat!

ŠTIPKA: Já se stydím taky!

BAMBULUS:

Já — já tě zabiju!

MILIUS: I neci už toho!

Prosím tě, aspoň kvůli mně už odpusť
Štipkovi taky!

BAMBULUS: Za nic! Všecko spíš,
než aby mi z těch rošťáren svých vyváz
se zdravou kůží.

MILIUS: Pusť ho, prosím tebe!

BAMBULUS:

Pusť ho, lotra? Koukni, jak se šklebí!

MILIUS: Štipko, buď radši zticha!

BAMBULUS (*k Miliusovi*): Ty buď zticha,
jestli mě za něho cnces prosit. Já ho
uz zkrátím — karabáčem!

MILIUS (*k Bambulusovi*):

Tak dej si přece nic —

BAMBULUS: Už o tom nemluv!

MILIUS: Prosím tě —

BAMBULUS: Už jsem řekl! Už ani slovo!

Titus Maccius Plautus
KOMEDIE O STRAŠIDLE

Z latinského originálu „Mostellaria“ přeložil a doslov
napsal Jaroslav Pokorný. Obálku navrhl Jiří Blažek.
Vydalo nakladatelství Orbis jako svou 2017. publikaci.
Edice Hry lidového jeviště. Odpovědná redaktorka
publikace Věra Šeda.

Z nové sazby písmem Ideal výtiskl Knihtisk n. p., závod 2,
Slezská 13, Praha 12. Formát papíru 70×100, AA 2,29, VA 2,91.

D-604011

Náklad 2000 výtisků
Tem. skupina 13/5. I. vydání
Cena brož. výtisku Kčs 2,90
56/VIII-20